

גאים? על הגאווה הלאומית בקרב ערביי ישראל

ינואר 2025

עומר בירן

מתמחה, המכון לחירות ואחריות

נתונים עדכניים מסקרי המכון לחירות ואחריות חושפים מגמה מעניינת בנוגע לתחושת הגאווה הלאומית בקרב אוכלוסיות שונות בישראל. במהלך 2024, השיעור הממוצע של כלל האזרחים בסקר שדיווחו על תחושת גאווה או גאווה רבה להיות ישראלים עמד על 75%. עם זאת, קיימים הבדלים משמעותיים בין הקבוצות האתניות השונות, במיוחד בין יהודים לערבים.

בקרב היהודים נרשמה עלייה משמעותית בתחושת הגאווה הלאומית בעקבות אירועי ה-7 באוקטובר 2023. אם בתחילת 2023 עמד שיעור הגאים על 81%, הרי שבאוקטובר 2023 טיפס שיעור זה לכמעט 95%. לעומת זאת, בחודש נובמבר 2024, הנתון ירד ל-86%. הירידה לאחר השיא של אוקטובר מצביעה על השפעות המצב הביטחוני והפוליטי על תחושת השייכות הלאומית.

בקרב ערביי ישראל, לעומת זאת, המגמות מורכבות יותר. בעוד שב-2022 עמד שיעור הערבים שדיווחו על גאווה או גאווה רבה להיות ישראלים על 42%, במהלך 2024 נשמר ממוצע דומה של 43%, כלומר כמעט ללא שינוי למרות המלחמה בעזה. יחד עם זאת, נרשמה תנודתיות משמעותית: באוקטובר 2023, בסמוך לאירועי ה-7 באוקטובר, טיפס שיעור הגאים בקרב ערביי ישראל ל-49%. ייתכן שזינוק זה שיקף תחושת לכידות לאומית אל מול מתקפות חיצוניות. עם זאת, בנובמבר 2024 הנתון צנח לשפל חדש של 38%, מה שמצביע על שינויים משמעותיים בתחושת השייכות הלאומית.

הפערים בין הקבוצות מעלים שאלות חשובות בנוגע למקורות התחושות הללו. בעוד שיהודים חווים לרוב גאווה לאומית על רקע תחושת לכידות והתגייסות מול איומים, בקרב הערבים נראה כי קיים יחס אמביוולנטי יותר כלפי המדינה, המתעצם לאור המלחמה הממושכת ברצועת עזה, הקו המסתייג אותו נוקטת ההנהגה כלפיהם והיחס החשדני אותו מקבלים מהציבור הרחב.

במבט לעתיד, השינויים בגאווה הלאומית מדגישים את הצורך בהעמקת ההבנה והטיפול במורכבות הזהות של ערביי ישראל. האם מדובר בשינויים זמניים, או שמא זו מגמה שמשקפת זהות מתפתחת ועמוקה יותר? הבנת הדינמיקה הזו חיונית לצורך חיזוק הלכידות החברתית בישראל ולגיבוש מדיניות שמקדמת שייכות בקרב כלל אזרחי המדינה.

המכון
לחירות ואחריות

בית ספר לאודר
לממשל, דיפלומטיה
ואסטרטגיה

אוניברסיטת
רייכמן

תחושת גאווה לאומית בקרב יהודים וערבים לאורך זמן

